

YTTRANDE

2016-02-16

Miljöavdelningen
Länsstyrelsen i Skåne län

Yttrande angående Länsstyrelsens remiss om jordbruk och recipientkontroll

Bakgrund

Länsstyrelsen har tagit fram ett förslag till hur jordbruket kan medverka i den recipientkontroll som bedrivs i många av våra avrinningsområden. Vattenrådet har fått förslaget på formell remiss och lämnar här ett yttrande i egenskap av organisation som bedriver recipientkontroll och som därför i högsta grad är berörd av frågan. Beslut om yttrandet har fattats av vattenrådets styrelse 2016-02-16.

Synpunkter

Vattenrådet börjar med att besvara de punkter Länsstyrelsen önskar få våra synpunkter på och lämnar därefter kompletterande mer generella synpunkter.

1. Länsstyrelsen föreslår, att jordbrukets verksamhetsutövare ska ta hjälp av existerande organisationer som bedriver *samordnad recipientkontroll* inom ett givet avrinningsområde, för att så långt det är möjligt beskriva effekten av deras verksamhet på vattenrecipienten. Om verksamhetsutövaren istället för att delta i *samordnad recipientkontroll* väljer att bedriva *recipientkontroll enskilt* anser länsstyrelsen att detta blir mindre kostnadseffektivt.

Vattenrådet håller med om att en *samordnad recipientkontroll* ofta är ett effektivt sätt att få en övergripande bild av påverkan på sjöar och vattendrag. Det finns dock en stor svårighet att kunna koppla resultaten i en sådan övergripande recipientkontroll till en enskild verksamhetsutövare inom lantbruket.

För Höje å så skulle de utökande medlen i förslaget endast räcka till t ex analyser av bekämpningsmedel för ett par provpunkter, vid ett eller två tillfällen per år vilket gör det omöjligt att kunna avgöra vem som är förorenaren. Frågan blir då hur tillsynsmyndigheten ska kunna ställa krav på en enskild verksamhetsutövare när det inte är klart vem det är som förorenar? Den recipientkontroll man uppnår enligt Länsstyrelsens förslag blir mera av karaktären övergripande miljöövervakning än ett egenkontrollprogram som kan användas för att ställa krav på åtgärder mot en enskild verksamhetsutövare. Vidare har, i dagsläget, vattenrådet inte resurser att utöka sitt recipientkontrollprogram i den utsträckning som föreslås.

2. Är ni beredda/villiga att ta emot fler betalande medlemmar till ert SRK-program?

Vattenrådet ser positivt på ett generellt ökat intresse för medlemskap i vattenrådet men har i dagsläget ingen möjlighet att ta emot ett stort antal nya medlemmar till recipientkontrollprogrammet.

3. Ser ni några administrativa problem med att hantera nya medlemmar?

Ja, det skulle t ex kunna bli många fakturor på små belopp att administrera vilket inte är särskilt kostnadseffektivt.

4. Är ni beredda att hjälpa nya medlemmar från jordbrukssektorn att ta fram ett förslag till ett kontrollprogram som syftar till att beskriva effekter

Ja, men vattenrådet är inte berett att hjälpa enskilda verksamhetsutövare. Ska vattenrådet bidra till att ta fram förslag på kontrollprogram, eller snarare förslag på komplettering av befintligt kontrollprogram, måste det handla om ett större antal verksamhetsutövare som går med i recipientkontrollen samtidigt. Då skulle vattenrådet eventuellt kunna bidra till att ta fram ett gemensamt förslag på utformning, frekvens, parametrar m m för utveckling av recipientkontrollen.

5. Länsstyrelsens förslag utgör en "indikativ" kostnad som avser beskriva en tänkt skälig nivå. Den faktiska kostnaden behöver bestämmas för inom ramen och av respektive vattendragskontroll.

Vattenrådet instämmer i att den faktiska kostnaden behöver, om förslaget skulle bli verklighet, bestämmas inom respektive vattendragskontroll men att Länsstyrelsens förslag på indikativ kostnad ändå behöver utgöra en ungefärlig nivå för de faktiska kostnaderna.

6. Er bedömning om länsstyrelsens analys avseende lantbrukets miljöpåverkan på vattendragskontroll.

Vattenrådet instämmer i att lantbruket har en stor påverkan på vattenmiljöerna i södra och västra Skåne och att det därför är helt rimligt att lantbruket i någon form medverkar till finansiering av miljöövervakningen av sjöar och vattendrag. Lantbruket har redan idag en utförlig egenkontroll genom t ex beräkningar av växtnärbalanser och sprutjournaler.

7. Er bedömning av länsstyrelsens förslag gällande behovet av att låta lantbruket ta en större del av kostnaden för den samordnade recipientkontrollen än vad som idag är fallet.

Vattenrådet menar att det är helt rimligt att alla verksamheter som påverkar vattnet i sjöar och vattendrag är med och bekostar övervakning av vattnets kvalitet och av olika biologiska parametrar. Vidare vore det givetvis positivt om lantbruket frivilligt ville delta i recipientkontrollen, liksom vissa andra företag gör idag, och på så vis bidra till den kontinuerliga miljöövervakningen.

8. Er bedömning om möjligheten och lämpligheten att Länsstyrelsen Skåne tillsammans med länets kommuner går före eventuella nationell vägledning och krav.

Det är nödvändigt med en nationell strategi i frågan och frågan drivs därför kanske lämpligast av den nationella Havs- och Vattenmyndigheten så att man får ett system som är enhetligt för hela landet. Men det är samtidigt värdefullt att Länsstyrelsen i Skåne driver på i frågan, vilket man skulle kunna göra på andra sätt än att låta Skåne vara ett pilotlän, så att frågan kommer högt upp på dagordningen snabbare.

9. Ser ni brister i förslaget vill vi gärna få in era synpunkter kring hur en lantbruksverksamhets ansvar för att följa upp den egna verksamhetens påverkan på vatten på annat sätt ska uppfyllas.

Förslaget borde ha tagits fram i samarbete med vattenråden, LRF och tillsynsmyndigheterna för att få fram ett förslag på en modell som skulle kunna fungera i praktiken. Delaktighet i en process ger ofta en högre betalningsvilja och förståelse för behovet av recipientkontroll och åtgärder. En annan brist i förslaget är att de administrativa kostnaderna inte tagits med, vilket gör att de medel som blir kvar till provtagning inte är så stor som det visas i förslaget. Vattenrådet menar även att det är en brist att det framförda förslaget inte tar någon hänsyn till sättet på vilket marken brukas, t ex med plöjning eller plöjningsfritt, eller användning av bekämpningsmedel och konstgödning eller inte. Brukningssätt kan påverka hur mycket en verksamhet påverkar vattenmiljöerna.

Generella synpunkter

Vattenrådet ser positivt på att Länsstyrelsen lyft frågan om recipientkontrollen, och håller med om att en utökning av provtagning av olika kemiska parametrar som bekämpningsmedel, PFOS m fl är nödvändig. Beslut om jordbrukets finansiering av recipientkontrollen bör dock, av bl a rättviseskäl, tas på nationell nivå.

Att "Polluter Pays Principle" (PPP, förorenaren betalar) följs menar vattenrådet också är önskvärt, men styrningen bör ske genom nationell lagstiftning. Förslaget borde ha tagits fram större direkt samarbete med kommunerna (tillsynsmyndigheterna), vattenråden och Lantbrukarnas Riksförbund (LRF).

Vattenrådet uppfattar det som att förslaget, om det genomförs, skulle leda till mer generell övergripande miljöövervakning snarare än utökad egenkontroll som, av tillsynsmyndigheten, skulle kunna användas för att ställa krav på verksamhetsutövare att göra åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten. Kopplingen till åtgärder behöver vara tydligare i förslaget tillsammans med en tydlig målbild för hur det föreslagna arbetssättet kan leda till bättre vattenkvalitet

Syftet med principen om att förorenaren ska betala (PPP) är att förorenaren ska bekosta åtgärder för att kompensera för den skada på miljön som verksamheten orsakar. Om "endast" övergripande miljöövervakning kan uppnås med förslaget, som inte medger möjlighet till krav på åtgärder, kan man inte hävda att PPP tillämpas.

En annan svaghet i förslaget är att stora arealer påverkade av jordbruksverksamhet exkluderas då mindre verksamhetsutövare inte finns med i förslaget.

Djupare kunskap om hur vattenråden arbetar verkar saknas som bakgrund till förslaget vilket leder till att förslaget kan bli svårt att genomföra i praktiken. Vattenråden arbetar på olika sätt och har olika resurser beträffande personal, utformning på och omfattning av recipientkontrollprogrammen samt ekonomiska system man arbetar i vilket gör att man inte kan generalisera ett eventuellt genomförande av förslaget.

Vattenråden jobbar idag endast med frivilliga åtgärder och frivilliga medlemmar. Att framöver ta emot medlemmar som av tillsynsmyndigheten i princip tvingas bli medlemmar och betala avgifter kan göra att även vattenrådet uppfattas som en myndighet. Att vattenråden skulle uppfattas som myndighet, eller att vattenrådet jobbar på uppdrag av myndigheter, skulle avsevärt kunna försvåra det frivilliga åtgärdsarbete som bedrivs och inte vara i linje med intentionerna för vattenråden. Positiva medlemmar, som är med av egen vilja och intresse, är helt nödvändiga för att vattenrådets arbetsätt ska kunna fungera.

Grundvattenprovtagning nämns inte i förslaget. Vattenrådet anser att även grundvatten bör tas upp till diskussion och även ingå i ett framtida eventuellt utökat recipientkontrollprogram.

Vidare behöver dagens miljöövervakning generellt utvecklas med provtagning och analyser av bekämpningsmedel, läkemedelsrester och små mikroplaster (väldigt små plastpartiklar som kan hamna i ekosystemet). I detta sammanhang kommer lantbruket in i frågan om kunskaperna om bekämpningsmedel i vattendragen och kommunerna när det gäller frågor om läkemedel och mikroplaster i utsläppen från reningsverken. Kommunerna skulle också behöva börja bedriva recipientkontroll för sina dagvattenutsläpp och för bräddningar inom avloppsledningsnätet.

Länsstyrelsens förslag och diskussionerna kring förslaget visar tydligt att det är problematiskt att konstruera ett system beträffande lantbrukets medverkan i och finansiering av recipientkontroll som skulle bli någorlunda rättvist och praktiskt hanterbart. Vattenrådet menar avslutningsvis att det är en svår uppgift som Länsstyrelsen tagit på sig men att det är värdefullt att frågan kommit upp på dagordningen.